

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби
статистики України

29.12.2017 № 354

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
З ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЩОДО ЗОВНІШНЬОЇ
ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ**

Київ – 2017

Державна служба статистики України

Відповідальний за підготовку – директор департаменту статистики торгівлі Державної служби статистики України Фризоренко А. О.

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження щодо зовнішньої торгівлі товарами (далі – Методологічні положення) визначають методологічні основи зазначеного державного статистичного спостереження.

Методологічні положення підготували фахівці відділу статистики зовнішньої торгівлі товарами департаменту статистики торгівлі Державної служби статистики України.

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження щодо зовнішньої торгівлі товарами схвалені на засіданні Комісії з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 02.10.2017 № 17).

Державна служба статистики України

- вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601, Україна
- телефон: (044) 287-24-22
- факс: (044) 235-37-39
- адреса електронної пошти: office@ukrstat.gov.ua
- веб-сайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Передмова.....	4
I. Загальні положення.....	5
II. Визначення термінів і основних понять. Скорочення.....	5
III. Методологічні та організаційні аспекти проведення державного статистичного спостереження.....	8
1. Мета та показники державного статистичного спостереження.....	8
2. Джерела державного статистичного спостереження.....	16
3. Формування сукупності одиниць державного статистичного спостереження.....	17
4. Порядок проведення та розробки державного статистичного спостереження.....	18
5. Поширення результатів державного статистичного спостереження...	19
6. Захист конфіденційних статистичних даних.....	20
Додаток. Схема організації збору, обробки та поширення інформації.....	22
Список використаних джерел.....	24

Передмова

Методологічні положення складаються з передмови, трьох розділів і списку використаних джерел. Вони містять опис мети, термінів і понять, основних характеристик, показників державного статистичного спостереження щодо зовнішньої торгівлі товарами, порядок його проведення, поширення інформації за результатами цього спостереження.

Методологічні положення призначені для використання фахівцями Державної служби статистики України та її територіальних органів, а також можуть бути корисні для фахівців міністерств, інших органів державної влади, наукових організацій та установ, що проводять дослідження з питань статистики зовнішньої торгівлі, інших зацікавлених користувачів.

I. Загальні положення

1. Методологічні положення визначають методологічні та організаційні аспекти організації та проведення державного статистичного спостереження щодо зовнішньої торгівлі товарами.

2. Методологічні положення ґрунтуються на нормах Господарського та Митного кодексів України [1], [2], законів України "Про зовнішньоекономічну діяльність" [5], "Про державну статистику" [3], "Про інформацію" [6], постанови Кабінету Міністрів України від 17.03.2000 № 517 "Про складання платіжного балансу України" [14], постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1432 "Про складання звітнього зовнішньоторговельного балансу України" (зі змінами) [13], наказу Держкомстату від 29.12.2009 № 498 "Про затвердження структури плану статистичного спостереження та глосарія до нього", наказів Держстату від 28.07.2015 № 180 "Про затвердження Концепції забезпечення статистичної конфіденційності", від 15.02.2017 № 41 "Про затвердження Методологічних положень щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики".

3. Методологічні положення враховують рекомендації ООН:

Статистика міжнародної торгівлі товарами: концепції та визначення, 2010 р. (Статистичний відділ Організації Об'єднаних Націй), 2011 р. [16];

Статистика міжнародної торгівлі товарами: Керівництво для упорядників (IMTS 2010-СМ), (Статистичний відділ Організації Об'єднаних Націй), 2012 р. [15].

4. Методологічні положення враховують також положення регламентів ЄС:

Регламент ЄС від 31.03.2004 № 638/2004 про статистику Співтовариства щодо торгівлі товарами між державами-членами ЄС (зі змінами);

Регламент ЄС від 06.05.2009 № 471/2009 про статистику Співтовариства щодо зовнішньої торгівлі з країнами, які не є членами ЄС (зі змінами);

Регламент ЄС від 22.10.2008 № 1099/2008 щодо статистики енергетики.

II. Визначення термінів та основних понять. Скорочення

1. У цих Методологічних положеннях терміни вживаються у значеннях, визначених глосарієм до плану статистичного спостереження [7], чинним законодавством України [2], [3], [5] та міжнародними рекомендаціями [15], [16], а також у значеннях:

1) декларант – особа, яка самостійно здійснює декларування або від імені якої здійснюється декларування;

2) декларація митної вартості – документ установленої форми, що подається декларантом і містить відомості щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України чи стосовно яких змінюється митний режим;

3) економічна територія України – це географічна територія, що перебуває під юрисдикцією уряду країни, у межах якої відбувається вільне пересування людей, товарів та капіталів. До економічної території включаються повітряний простір над нею, територіальні води та частина континентального шельфу, який розташований у міжнародних водах, якою країна користується виключним правом на вилов риби чи видобуток на шельфі палива або інших корисних копалин. Крім того, до економічної території належать вільні зони, приписані (митні) склади та підприємства, експлуатація яких здійснюється під контролем митних органів. До неї також входять територіальні анклави, які розташовані на території інших країн (території посольств, консульств, військових баз, наукових станцій);

4) експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт (реекспорт товарів) означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України;

5) імпорт (імпорт товарів) – купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з увезенням або без увезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами; реімпорт – це імпорт вітчизняних товарів, які до цього були враховані як експорт;

6) комерційні операції – підприємницькі операції, бізнес-операції, торговельні операції купівлі-продажу;

7) країна відправлення – країна, з якої відправляються товари до країни-імпортера без здійснення з ними в проміжних країнах будь-яких комерційних чи інших операцій, що змінило б їх юридичний статус;

8) країна останнього відомого призначення – остання країна, в яку, наскільки це відомо на момент вивозу, повинні бути доставлені товари незалежно від того, до якої країни вони були відправлені спочатку, і були вони чи ні предметом будь-яких комерційних чи інших операцій, що змінюють їх юридичний статус;

9) країна походження товару – країна, у якій товар був повністю вироблений або достатньо перероблений. При цьому під країною походження товару може розумітися група країн, митні союзи країн, регіон або частина країни, якщо є необхідність їхнього виділення для цілей визначення походження товару;

10) країна торгуюча – країна, резидентом якої є покупець товарів (контрагент продавця). Торгуюча країна при експорті – країна, у якій зареєстрована чи постійно проживає особа, що виступає контрагентом вітчизняної особи при здійсненні ним зовнішньоекономічної угоди;

11) митний режим – комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування й обумовлюють їх використання після митного оформлення. Розрізняють такі митні режими:

імпорт (випуск для вільного обігу);

реімпорт;

експорт (остаточне вивезення);

реекспорт;

транзит;

тимчасове ввезення;

тимчасове вивезення;

митний склад;

вільна митна зона;

безмитна торгівля;

переробка на митній території;

переробка за межами митної території;

знищення або руйнування;

відмова на користь держави;

12) офшорна компанія – це компанія, що користується пільгами у сфері оподаткування і зареєстрована в офшорній зоні, тобто в країні або на території, що цілеспрямовано привертає міжнародний бізнес, надаючи йому податкові пільги;

13) система збору даних із торгівлі (система торгівлі). Залежно від того, яка частина економічної території включена у статистичну територію, розрізняють дві системи збору даних із торгівлі: загальну і спеціальну. Система торгівлі називається загальною, якщо статистична територія країни збігається з її економічною територією, при якій ураховуються всі товари, увезені на економічну територію країни або вивезені з неї. Спеціальна система торгівлі застосовується у випадку, коли статистична територія становить лише певну частину економічної території країни. За спеціальною системою торгівлі не

враховуються дані з експорту-імпорту вільних економічних зон та митних складів;

14) статистична територія – це територія країни, стосовно якої здійснюється збір та підготовка статистичних даних;

15) товари для переробки – це товари, що вивезені з країни або ввезені на її територію на підставі конкретної домовленості між сторонами, що беруть участь у цьому процесі (право власності може не переходити від власника товару), а також товари, що використовуються у рамках проведення конкретних операцій відповідно до класифікацій, що використовуються в статистичному обліку. Зазвичай ці операції передбачають подальшу трансформацію, яка змінює властивості товарів. Товари для переробки можуть бути завезені в країну з урахуванням спеціальних митних процедур, таких як переробка товарів на митній території або переробка товарів для внутрішнього використання, та декларуватися як товари для внутрішнього використання. Товари, отримані в результаті переробки, можуть бути повернуті до країни-відправника, реалізовані в країні переробки або відправлені до третьої країни. Товари для переробки та товари, отримані в результаті переробки, відносяться до категорії експортованих та імпортованих товарів з урахуванням їх повної вартості, окрім випадків, коли такі товари відносяться до тимчасово ввезених або вивезених товарів та товарів, призначених для ремонту та технічного обслуговування, що не підлягають обліку в статистиці зовнішньої торгівлі товарами;

2. Скорочення:

МД	митна декларація;
ГС	гармонізована система опису та кодування товарів;
УКТЗЕД	Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності;
КОАТУУ	Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України;
КОПФГ	Класифікація організаційно-правової форми господарювання;
КС	Класифікація країн світу;
КВ	Класифікація валют;
КВЕД	Класифікація видів економічної діяльності;
ДСС	Державне статистичне спостереження.

III. Методологічні та організаційні аспекти проведення державного статистичного спостереження

1. Мета, характеристики та показники державного статистичного спостереження

1. Метою проведення державного статистичного спостереження є отримання даних щодо зовнішньої торгівлі товарами для потреб складання

зовнішньоторговельного балансу та розробки платіжного балансу країни, оцінки розвитку економічних взаємовідносин України з іншими країнами світу.

2. Дані, отримані за результатами спостереження, використовуються для аналізу соціально-економічної ситуації в країні, здійснення розрахунків макроекономічних показників, міжнародних порівнянь, забезпечення вимог спеціального стандарту поширення даних, розробленого Міжнародним валютним фондом, моніторингу ефективності реалізації державної політики з міжнародного співробітництва та розробки й оцінки виконання державних програм у цій сфері.

3. Державне статистичне спостереження щодо зовнішньої торгівлі товарами має такі основні характеристики:

1) вид державного статистичного спостереження за ступенем охоплення одиниць: суцільне;

2) періодичність: місячна;

3) джерело державного статистичного спостереження: адміністративні дані та статистична звітність;

4) спосіб державного статистичного спостереження: документальний облік;

5) одиниця державного статистичного спостереження: підприємство;

6) респонденти державного статистичного спостереження: юридичні особи;

7) органи, які здійснюють проведення державного статистичного спостереження: Держстат, територіальні органи Держстату;

8) місце проведення державного статистичного спостереження: регіони України;

9) класифікатори, що використовуються при проведенні державного статистичного спостереження: УКТЗЕД, КОАТУУ, КОПФГ, КС, КВ, КВЕД.

4. В Україні облік ведеться за загальною системою торгівлі.

5. Країнами-партнерами вважаються:

при експорті – країна останнього відомого призначення товару;

при імпорті – країна походження товару.

Облік експорту товарів ведеться по торгуючій країні, якщо на момент вивозу товару країна призначення невідома.

Облік імпорту товарів ведеться по країні відправлення:

для товарів, у момент постачання яких країна походження невідома;

для реімпортних товарів;

для товарів, включених до групи 97 УКТЗЕД (твори мистецтва, предмети колекціонування й антикваріат);

для товарів, що надійшли як гуманітарна допомога.

6. Статистична вартість товарів визначається:

для експортованих товарів – у цінах FOB;

для імпортованих товарів – у цінах CIF.

Вартість у цінах FOB уключає вартість товарів і вартість послуг з доставки товарів до кордону країни-експортера. Вартість у цінах CIF уключає вартість товарів, вартість послуг з доставки товарів до кордону країни-експортера і вартість послуг з доставки товарів від кордону країни-експортера до кордону країни-імпортера [8], [16]. Статистична вартість розраховується шляхом перерахунку вартості товарів у долари США за курсом, установленим Національним банком України на день оформлення МД. Для товарів, які подаються за статистичними звітами, перерахунок вартості товарів у долари США здійснюється на основі середньомісячного та середньоквартального офіційних курсів валют, установлених Національним банком України.

7. Показники маси враховуються на основі маси "нетто", у кілограмах, та використовуються:

1) для товарів, що переміщуються в упакованому вигляді:

вага товарів, що декларуються в первинній упаковці й надходять у такому упакуванні в роздрібний продаж, коли первинне упакування не може бути відділене від товару до його споживання без порушення споживчих властивостей товарів;

вага товарів, що декларуються без урахування будь-якого упакування в інших випадках;

2) для товарів, переміщуваних без упакування (насіпом, наливом, навалом) чи трубопровідним транспортом – загальна вага товарів.

У разі потреби застосовуються додаткові одиниці вимірювання й обліку (штуки, літри, кубічні метри та ін.). Ці одиниці вимірювання зазначаються у відповідній графі УКТЗЕД "Додаткова одиниця виміру".

8. Облік товарів здійснюється на момент, коли вони ввозяться у межі або вивозяться за межі економічної території країни.

Облік увезення та вивезення товарів при водних, залізничних, автомобільних, повітряних перевезеннях ведеться за датою оформлення МД і письмових відомостей про переміщувані громадянами через митний кордон

України товари та транспортні засоби. Облік товарів, переміщуваних трубопровідним транспортом (нафта, нафтопродукти, вода, аміак та ін.), здійснюється у зв'язку з особливістю їхнього декларування на дату останнього транспортного документа, а для газу природного – на дату останнього дня місяця, в якому здійснювалося митне оформлення товару.

Ураховуючи особливості декларування товарів, що переміщуються стаціонарними засобами, Держстат проводить коригування інформаційного масиву даних МД [16]:

із природного газу коригування проводиться на основі щомісячної довідки НАК "Нафтогаз України" щодо експорту-імпорту зазначеного товару в розрізі країн-постачальників у натуральному вираженні на основі інформації енергетичних компаній;

з імпорту нафти сирової коригування проводиться на основі щомісячної довідки Мінпаливенерго про імпорт нафти в Україну в розрізі країн-постачальників у натуральному вираженні на основі інформації нафто- та газоенергетичних компаній.

9. В обсязі товарів ураховуються всі товари, що додаються до матеріальних ресурсів України в результаті їх увезення (імпорту) на митну територію України або відраховуються з них у результаті їх вивезення (експорту) за межі її митної території. Не враховуються в статистиці зовнішньої торгівлі товари, які переміщуються транзитом через територію України, тимчасово ввозяться або вивозяться з неї (за винятком товарів, призначених для внутрішньої або зовнішньої переробки, та тих, що орендуються на строк не менше одного року), вивезені товари, від яких відмовились на користь держави, іноземні товари, які знищуються на території України, ввезені товари на територію вільних митних зон та митних складів.

10. Спостереженню підлягають товари, митна вартість яких перевищує суму, що встановлена національним законодавством для декларування. Існує статистичний поріг, тобто таке мінімальне значення вартості, ваги, інших показників, нижче якого вони не враховуються у статистиці зовнішньої торгівлі. Вартісний та кількісний пороги митного обліку товарів, переміщуваних фізичними особами, а також відправлені поштою або кур'єрською службою, також устанавлюються національним законодавством.

11. До експорту включаються:

товари, що вивозяться з України відповідно до митного режиму експорту;
товари, що вивозяться з митної території України при завершенні дії митного режиму переробки на митній території;

товари, що вивозяться для переробки поза митною територією;

товари, що вивозяться з митної території України і розміщуються під митний режим реекспорту;

товари, що вивозяться з митної території України зі спеціальних економічних зон;

вітчизняні товари, що розміщуються для реалізації в магазинах безмитної торгівлі;

вітчизняні товари, що вивозяться тимчасово за межі митної території України терміном на один рік і більше;

гуманітарна допомога, включаючи надзвичайну допомогу. Сюди належать продукти харчування, одяг, медикаменти та інші товари, ввезені в країну або вивезені за її межі в рамках реалізації програм гуманітарної допомоги або як надзвичайна допомога, що надається урядами держав, міжнародними або неурядовими організаціями;

товари, що не проходять митного декларування; продаж товарів для забезпечення життєдіяльності транспортних засобів, потреб пасажирів та членів екіпажу (форми ДСС №№ 5-ЗЕЗ (місячна), № 14-ЗЕЗ (квартальна)).

12. До імпорту включаються:

товари, що ввозяться для внутрішнього споживання (для вільного обігу);

товари, що ввозяться в митному режимі реімпорту;

товари, що ввозяться для переробки на митній території України;

товари, що ввозяться після переробки поза митною територією України;

товари, ввезені на митну територію країни і розміщені на митному складі, обліковуються після випуску у вільний обіг;

увезені товари, від яких особа відмовилась на користь України;

іноземні товари, що ввозяться для реалізації в магазинах безмитної торгівлі;

іноземні товари, тимчасово ввезені на митну територію України терміном на один рік і більше;

товари, що ввозяться до України і розміщуються в митному режимі вільної митної зони;

товари, що ввозяться на митну територію України у спеціальні економічні зони;

гуманітарна допомога, включаючи надзвичайну допомогу (див. стор. 11);

товари, що не проходять митного декларування; придбання товарів для забезпечення життєдіяльності транспортних засобів, потреб пасажирів та членів екіпажу (форми ДСС № 5-ЗЕЗ (місячна), № 14-ЗЕЗ (квартальна)).

13. Товари, що підлягають обліку:

1) немонетарне золото. Включає золото, що не є резервним або фінансовим активом України. До немонетарного золота відноситься все золото, що не входить до категорії монетарного золота (монетарне золото – золото, що знаходиться у власності органів кредитно-грошового регулювання);

2) банкноти, цінні папери і монети, що не знаходяться у грошовому обігу. Ця категорія включає банкноти, цінні папери і монети, які не випущені в обіг або вилучені з обігу;

3) товари, що реалізовані як бартер. До цієї категорії відносяться товари, якими країни обмінюються без використання засобів платежу;

4) товари, реалізовані в інтересах країни. Включаються товари, які перетинають кордон у результаті, наприклад, здійснення урядами держав регулярних комерційних операцій, або товари, що поставляються по лінії державних програм зовнішньої допомоги (таких як безкоштовна допомога, позика, бартер, передача активів міжнародним організаціям), а також військові репарації (форма матеріальної відповідальності за збиток) і реституції (повернення або відновлення матеріальних цінностей). Ці товари можуть мати як цивільне, так і військове призначення;

5) гуманітарна допомога, включаючи надзвичайну допомогу (див. стор. 11);

6) товари військового призначення;

7) товари, переміщувані фізичними особами, в обсягах або вартістю, що перевищує рівень, установлений законодавством країни для обов'язкового письмового декларування;

8) товари, переміщувані в рамках консигнаційних угод;

9) товари, що використовуються як носії інформації та засоби програмного забезпечення. Ця категорія включає, наприклад, упаковані комплекти дискет або компакт-дисків з комп'ютерним програмним забезпеченням загального користування (крім розробленого за індивідуальним замовленням), керівництва для користувачів, а також аудіо- і відеоматеріали, записані з метою використання в комерційних цілях;

10) товари для переробки зі зміною або без зміни власника;

11) товари, що перетинають кордон держави в результаті операцій між головними корпораціями та підприємствами їх прямого інвестування (філіями або відділеннями);

12) повернуті товари. Якщо експортовані товари згодом повертаються, вони включаються до імпорту та класифікуються як реімпорт на момент повернення. Аналогічно імпортовані та згодом повернені товари включаються до експорту та класифікуються як реекспорт при поверненні;

13) електроенергія, газ, нафта та вода;

14) товари, що відправляються поштою або через кур'єрську службу. Товари підлягають обліку, якщо обсяг або вартість їх перевищує рівень, установлений законодавством держави;

15) товари, що перебувають у фінансовій оренді. Існує два види оренди: фінансова й оперативна. Товари вважаються у фінансовій оренді, якщо до орендаря переходять права, ризики, винагорода й обов'язки відносно цих товарів, такі товари обліковуються у статистиці зовнішньої торгівлі товарами. Оперативна оренда являє собою будь-яку форму оренди, що не має вищенаведених характеристик, а отже товари, що перебувають в оперативній оренді, не обліковуються у статистиці зовнішньої торгівлі товарами;

16) судна та літальні апарати включаються незалежно від того, чи знаходяться вони на економічній території відповідної країни, чи залишають її, або знаходяться у міжнародних водах, або використовуються для здійснення міжнародних рейсів. Найчастіше ці операції не реєструються у митних документах та враховуються шляхом використання немитних джерел даних;

17) товари, що експортуються або імпортуються офшорними компаніями, які розташовані на економічній території країни;

18) виловлена риба, мінерали з морського дна, що вивантажуються з іноземного судна в національному порту або придбані національним судном у відкритому морі в іноземного судна;

19) бункерне паливо, баласт, бортові запаси та інші матеріали враховуються за умови:

продажу іноземним морським, річковим суднам і літальним апаратам на економічній території держави;

придбання національними морськими, річковими суднами або літальними апаратами з іноземних морських, річкових суден або літальних апаратів на економічній території держави чи вивантажені з іноземних морських, річкових суден або літальних апаратів у національному порту;

20) супутники (і їх носії). Відносно обліку супутників, їх носіїв та частин використовують підхід, що застосовується до суден та літальних апаратів з урахуванням характеру відповідної торговельної операції.

Наприклад: носій супутника був вироблений у країні А і проданий країні В для використання. Ця операція враховується як експорт країни А та імпорт країни В або якщо супутник був вироблений та запущений у країні В від імені та за доручення країни А, то такий супутник рахується як експорт країни В (імпорт країни А) при його запуску або в момент передачі контролю над супутником від країни В до країни А. Запуск та інші пов'язані дії кваліфікуються як послуги, надані країною В країні А;

21) подарунки та пожертви;

22) лінії електропередачі, трубопроводи та підводні кабелі зв'язку. Ці товари включаються у тих випадках, коли вони відвантажуються однією країною на території іншої країни. Проте при розміщенні в міжнародних водах (на міжнародній території) вони класифікуються як експорт/імпорт лише при переході права власності від резидента до нерезидента;

23) товари, що були у використанні. Ця категорія включає промислове обладнання та споживчі товари, які експлуатувалися або використовувалися (наприклад, комп'ютери, автомобілі або порожні пляшки, що перетинають кордон для повторного використання у комерційних цілях);

24) відходи та скрап;

25) мобільне обладнання, перехід права власності, на яке відбувається за межами країни місцезнаходження його власника. Ця категорія товарів уключає устаткування, що було спочатку відправлено для тимчасового використання в конкретних цілях, таких як проведення будівельних робіт, гасіння пожеж, допомога при стихійних лихах з однієї країни до іншої, але згодом власник цих товарів змінився (наприклад, у результаті його дарування або продажу резидентів цієї країни);

26) товари, отримані або відправлені за кордон міжнародними організаціями.

14. Товари, що не підлягають обліку:

1) транзитні товари;

2) тимчасово ввезені або вивезені товари. До таких товарів відносяться: обладнання для торговельних ярмарків та виставок; художні експонати, зразки товарів та методичні матеріали; тварини для розведення та участі у виставах або перегонах (скачках); матеріали для упаковки, засоби транспортування, контейнери та обладнання, які використовуються при транспортуванні; технічні засоби для оброблення землі у прикордонних районах іноземними громадянами;

3) монетарне золото;

4) банкноти, цінні папери та монети, випущені в обіг, представляють знаки фінансових активів та не підлягають уключенню в статистику зовнішньої торгівлі товарами;

5) товари, раніше завезені на митну територію України (та враховані в її імпорті), за умови зміни митного режиму на цій території повторно не включаються в статистику зовнішньої торгівлі товарами;

6) товари, що направляються до територіальних анклавів або завозяться з них;

7) передача нефінансових активів резидентів у власність нерезидентів без перетину ними кордону (земель, споруд, обладнання та матеріальних запасів);

8) товари, які не є предметом комерційних операцій та такі, що належать до торгівлі послугами. Ця категорія включає:

періодичні видання (газети, журнали), що розсилаються за прямою передплатою;

товари, що поставляються та одержуються анклавами іноземних урядів, до яких відносяться посольства, військові бази тощо, а також міжнародні організації, що розташовані на економічній території приймаючої країни;

носії інформації, які використовуються для розміщення на них програмного забезпечення, що розробляється або записується за індивідуальним замовленням, або оригіналів у будь-якій формі при їх виявленні;

9) товари, придбані для перепродажу;

10) товар в оперативній оренді;

11) товари, загублені або знищені після вивозу за межі економічної території України, але до їх увозу на економічну територію країни-імпортера, не підлягають уключенню в імпорт цієї країни (але включаються в статистику експорту України);

12) супутники (та їх носії), що перевезені в іншу країну та запуснені з її території без переходу права власності;

13) товари, що використовуються як засоби транспортування;

14) контент, що доправляється електронним способом.

2. Джерела даних державного статистичного спостереження

1. Державне статистичне спостереження щодо статистики зовнішньої торгівлі товарами використовує адміністративні дані та статистичні дані, а саме:

Державної фіскальної служби України – дані МД;

Мінпаливенерго – дані про обсяги імпорту нафти сирої трубопровідним транспортом;

НАК "Нафтогаз України" – дані про обсяги експорту та імпорту газу природного;

дані форми № 5-ЗЕЗ (місячна) "Звіт про експорт (імпорт) товарів, що не проходять митного декларування". Це товари, видобуті з дна у відкритому морі та реалізовані нерезидентам або придбані в них; увезені до держави риба та інші морські продукти, здобуті в територіальних водах іноземних держав; товари, передані в оренду строком на 1 рік і більше, переливи електроенергії загальною електромережею, якщо на ці товари не оформлено МД;

дані форми № 14-ЗЕЗ (квартальна) "Звіт про придбання (продаж) товарів для забезпечення життєдіяльності транспортних засобів, потреб пасажирів та членів екіпажу". Це паливо, вода, бортове харчування, медикаменти та інше.

2. Складання форм державного статистичного спостереження щодо статистики зовнішньої торгівлі товарами здійснюється з урахуванням рекомендацій, наданих у роз'ясненнях щодо їх заповнення.

3. Для потреб ДСС використовуються такі показники митної декларації: напрямок товаропотоку (експорт, імпорт, у т.ч. реекспорт, реімпорт); код підприємства (ЄДРПОУ); країна (походження, призначення, відправлення, торгуюча); валюта; характер угоди (розрахунки у валюті України; розрахунки у вільно конвертованій валюті; переміщення товарів у рахунок зобов'язань за угодами про співробітництво тощо); вид транспорту; вага нетто (кг) та кількість товару в додатковій одиниці вимірювання; код товару; основний та попередній митні режими; особливості переміщення товарів через митний кордон країни; митна, статистична, фактурна вартість товару; ознаки експортного контролю.

3. Формування сукупності одиниць державного статистичного спостереження

1. Формування сукупності одиниць державного статистичного спостереження щодо зовнішньої торгівлі товарами здійснюється на державному рівні щорічно.

2. Основою для формування сукупностей одиниць ДСС щодо зовнішньої торгівлі товарами є адміністративні дані Державної служби України з безпеки на транспорті щодо ліцензування господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, багажу автомобільним,

залізничним, морським та річковим транспортом, Державної авіаційної служби України щодо ліцензування господарської діяльності з надання послуг з перевезень пасажирів та/або вантажу повітряним транспортом, інформація Держрибагентства України про прийняті рішення щодо видачі ліцензій на провадження господарської діяльності, пов'язаної з промисловим виловом водних біоресурсів за межами юрисдикції України та статистичний реєстр підприємств.

3.3 метою забезпечення відповідного охоплення одиниць та репрезентативності даних за показниками спостереження протягом звітного року здійснюється актуалізація сукупності статистичних одиниць за формами № 5-ЗЕЗ – щомісячно, № 14-ЗЕЗ – щоквартально. Підставами для внесення змін є події, що відбулися з одиницями спостереження відповідно до змін ідентифікаційних та реєстраційних ознак, зокрема ліквідація одиниць або створення нових.

4. Якщо відбулась перереєстрація підприємства з однієї території в іншу, то всі обсяги цього підприємства з початку поточного року переносяться на місце нової реєстрації підприємства.

4. Порядок проведення та формування інформації державного статистичного спостереження

1. Звіти за формами № 5-ЗЕЗ (місячна), № 14-ЗЕЗ (квартальна) надходять на паперових носіях або у вигляді електронного звіту у визначені терміни.

2. Подання респондентом електронних звітів здійснюється відповідно до Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики [12].

3. Отримана первинна інформація перевіряється на повноту, взаємозв'язки та тенденції, контроль із попереднім періодом. У разі виявлення помилок первинна статистична інформація опрацьовується з респондентами, коригується та заноситься до інформаційного масиву.

4. У подальшому масиви даних за формами № 5-ЗЕЗ (місячна), № 14-ЗЕЗ (квартальна) та інформаційний масив адміністративних даних на державному рівні об'єднуються в один масив даних, контролюються, коригуються. Схема організації збору, обробки та поширення інформації наведена у додатку 1.

5. Уведення, оброблення й агрегація даних здійснюються із застосуванням спеціально розробленого програмного забезпечення.

5. Поширення результатів державного статистичного спостереження

1. Результати державного статистичного спостереження узагальнюються у таких розрізах:

на державному рівні:

експорт товарів, темпи зростання/зниження експорту товарів, питома вага експорту товарів – за країнами та товарною структурою згідно з УКТЗЕД; індекси фізичного обсягу в експорті товарів, індекси середніх цін в експорті товарів, індекси умов торгівлі в експорті товарів – за товарною структурою згідно з УКТЗЕД;

імпорт товарів, темпи зростання/зниження імпорту товарів, питома вага імпорту товарів – за країнами та товарною структурою згідно з УКТЗЕД; індекси фізичного обсягу в імпорті товарів, індекси середніх цін в імпорті товарів, індекси умов торгівлі в імпорті товарів – за товарною структурою згідно з УКТЗЕД;

сальдо товарів – за країнами;

коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів;

на регіональному рівні:

експорт товарів, темпи зростання/зниження експорту товарів, питома вага експорту товарів – за країнами та товарною структурою згідно з УКТЗЕД;

імпорт товарів, темпи зростання/зниження імпорту товарів, питома вага імпорту товарів – за країнами та товарною структурою згідно з УКТЗЕД;

сальдо товарів – за країнами;

коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів.

2. Основними статистичними публікаціями, в яких представлені дані державного статистичного спостереження, є:

експрес-випуск: "Зовнішня торгівля України товарами" (щомісячно), "Зовнішньоторговельний баланс України" (щоквартально), "Стан зовнішньоекономічних відносин з країнами ЄС" (піврічний);

статистичні збірники: "Зовнішня торгівля України товарами та послугами", "Зовнішня торгівля України", "Співробітництво між Україною та країнами ЄС", "Україна в цифрах", "Статистичний щорічник України", "Регіони України" (щорічно);

доповідь "Про соціально-економічне становище України" (щомісячно).

3. Результати державного статистичного спостереження щодо статистики зовнішньої торгівлі товарами користувачі можуть отримати в електронному форматі у вільному доступі на офіційному веб-сайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у розділах "Публікації", "Статистична інформація", "Зовнішньоекономічна діяльність" у форматах *.doc, *.xls *.pdf, а також на паперових носіях, засобами зв'язку в порядку та на умовах, визначених Держстатом.

4. Інформація за результатами державного статистичного спостереження щодо статистики зовнішньої торгівлі товарами надається також відповідно до угод державним органами, установам, організаціям, крім того, міжнародним організаціям та статистичним службам інших країн за запитами та в порядку взаємообміну.

5.3 метою проведення переглядів статистичних даних міжвідомчою угодою про інформаційне співробітництво між органом, який відповідає за митну статистику, та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, передбачено здійснювати перегляд даних на місячній і річній основі, який узгоджується з календарним планом публікації даних (зокрема з урахуванням сезонного корегування вартості експорту та імпорту товарів).

6. Захист конфіденційних статистичних даних

1. Забезпечення статистичної конфіденційності у практиці проведення державного статистичного спостереження щодо статистики зовнішньої торгівлі товарами здійснюється відповідно до вимог законів України "Про державну статистику" [3], "Про інформацію" [6], "Про доступ до публічної інформації" [4], з урахуванням основних принципів і методів, визначених Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики [10], міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації відповідно до регламентів ЄС.

2. Для дотримання встановлених законодавством гарантій забезпечення статистичної конфіденційності перед респондентами реалізуються такі заходи:

захист первинних даних, отриманих органами державної статистики від респондентів у ході проведення державних статистичних спостережень, відповідно до вимог Закону України "Про державну статистику" [3] та використання їх виключно для статистичних цілей;

надання статистичної інформації, отриманої за результатами державних статистичних спостережень, користувачам у зведеному знеособленому вигляді;

нерозповсюдження статистичної інформації, яка була отримана в ході проведення державних статистичних спостережень, якщо є загроза розкриття первинних даних.

3. При проведенні державного статистичного спостереження щодо статистики зовнішньої торгівлі товарами розкриття первинних даних установлюється на підставі правила порогового значення: якщо статистичні дані за визначеним показником розраховані на базі занадто малої кількості одиниць (менше 3 одиниць), агреговані статистичні дані не оприлюднюються.

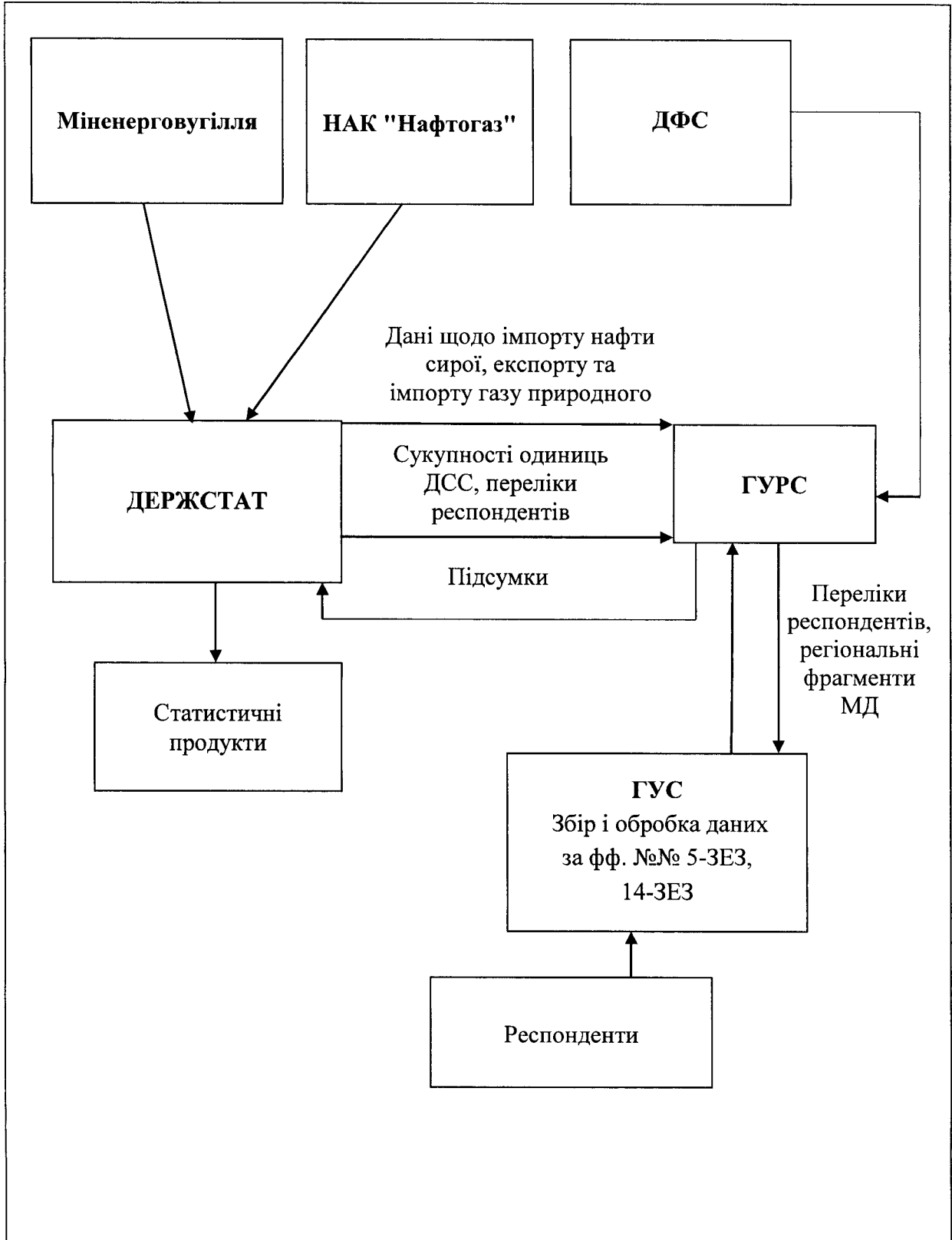
4. Основними методами захисту розкриття первинних даних для агрегованих даних є неоприлюднення вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування).

Директор департаменту
статистики торгівлі

А. О. Фризоренко

Схема організації збору, обробки та поширення інформації

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Митний кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4495-17>
3. Закон України "Про державну статистику" від 17.09.1992 № 2614-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
4. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13.01.2011 № 2939-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
5. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.1991 № 959-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
6. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
7. Глосарій до плану статистичного спостереження, затверджений наказом Держкомстату від 29.12.2009 № 498 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. ІНКОТЕРМС, Умови поставки товарів за офіційними правилами тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2010 року). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988_007
9. Концепція забезпечення статистичної конфіденційності, затверджена наказом Держстату від 28.07.2015 № 180 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
10. Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затверджені наказом Держстату від 15 лютого 2017 року № 41 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Методологічний посібник зі статистики зовнішньої торгівлі товарами, затверджений наказом Держкомстату від 28.12.2012 № 546 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2012/546/mp.zip
12. Порядок подання електронної звітності до органів державної статистики, затверджений наказом Держкомстату від 12.01.2011 № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Постанова Кабінету Міністрів України "Про складання звітного зовнішньоторговельного балансу України" від 10.09.2003 № 1432 (зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 29.06.2011 № 696 (696-2011-п) та від 29.02.2012 № 158 (158-2012-п). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1432-2003-%D0%BF>

14. Постанова Кабінету Міністрів України "Про складання платіжного балансу України" від 17.03.2000 № 514. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/517-2000-%D0%BF>
15. Статистика міжнародної торгівлі товарами: Керівництво для упорядників (IMTS 2010-СМ), (Статистичний відділ Організації Об'єднаних Націй), 2012 р.
16. Статистика міжнародної торгівлі товарами: концепції и определения, 2010 г. – Нью-Йорк: Организация Объединенных Наций, 2011. – 141 с.